

Sint Jozefschool

Visie en Beleid

Veilig Klimaat

Handelings Gerichte Aanpak ter voorkoming van ongewenst gedrag, inclusief Pest Protocol en Schorsing- en Verwijderingsprocedure

1	Een veilig klimaat op de St. Jozefschool	2
1.1	Goed Gedaan	2
1.2	Zien	3
1.3	Sociale vaardigheidstraining	4
2	Handelingsrepertoire van leerkrachten bij ongewenst gedrag	4
2.1	Interventies: algemene strategieën bij probleemgedrag	4
2.2	Interventies: specifieke strategieën bij hardnekkig probleemgedrag	5
3	Pesten	6
3.1	Vooraf	6
3.2	Voorwaarden	6
3.3	Plagen of Pesten	6
3.4	Digitaal pesten	6
3.5	Oorzaken	7
3.6	Hoe herken je een leerling die gepest wordt?	7
3.7	Hoe herken je een pester?	7
3.8	Hoe herken je een meeloper?	8
3.9	Ouders betrekken bij het probleem van pesten	8
3.10	Speciale aanpak bijzondere situaties	9
3.11	Advies externe trainingen	10
3.12	Achterwacht	10
3.13	Bevoegd gezag	10
4	Overzicht van handelingsrepertoire	10
4.1	Specifieke klassenregels	11
4.1.1	Regels in de onderbouw	11
4.1.2	Regels in de middenbouw en bovenbouw	11
4.1.3	Regels op het plein	11
4.1.4	Stop-hou-op	11
4.2	Oepsblad als reflectie instrument	12
5	Protocol Grensoverschrijdend gedrag	12
5.1.1	Instrumenten om in te zetten	12
5.1.2	Stappenplan bij grensoverschrijdend gedrag (dit gaat te ver)	13
6	Wettelijke regelgeving omtrent schorsing en verwijdering	14
6.1	Wanneer is schorsing mogelijk?	14
6.2	Artikel 40 lid 5	14
6.3	De ASKO	15
7	Bijlage	16
7.1	Oepsblad, dat ging even mis...	17
7.2	Oepsblad, dat ging even mis...	18
7.3	'Dit gaat te ver' blad...	19
7.4	'Dit kan niet' notitie voor in Parnassys	20
7.5	Grensoverschrijdend gedrag: ik heb me niet aan de regels gehouden!	21

1 Een veilig klimaat op de St. Jozefschool

In dit beleidsstuk leest u onze visie op de **sociale veiligheid** op de St. Jozefschool. Allereerst kan gesteld worden dat de ontwikkeling van de sociale competentie een proces is dat op een basisschool volop actief plaatsvindt. Een basisschool is als het ware een dagelijkse oefenplaats hiervoor. Kinderen zijn de hele dag met elkaar in interactie en **leren** samen spelen, samenwerken en op gepaste wijze met elkaar omgaan. Met onze aanpak volgens de methode Goed Gedaan!(zie 1.1), de screening met behulp van ZIEN (zie 1.2), de sociale vaardigheidstraining (zie 1.3) in bepaalde groepen en de update in de vervolggroepen wordt door school bewust gestuurd in gewenst gedrag en gewenste omgangsvormen. Omdat de school als oefenplaats genoemd wordt, kan ongewenst gedrag voorkomen. Dat wordt door de leerkrachten gecorrigeerd. Tevens ondersteunen de leerkrachten de kinderen bij het oplossen van conflict-situaties. Ons hoofddoel is het inzetten van positieve interventies die een preventieve werking hebben. Inzetten op een positieve groep, groepsregels, saamhorigheid en leren samenwerken zijn belangrijke thema's waaraan we aandacht besteden. Wij schetsen in dit beleidsstuk daarom welk handelingsrepertoire wij hanteren om in te zetten op een veilig klimaat met positieve groepsnormen en stappen die gezet kunnen worden bij ongewenst- en storend gedrag. We maken hierbij gebruik van hetgeen uit onderzoek bekend is over positieve groepsvorming en rollen in een groep, en over pestgedrag en negatieve groepsvorming. De methodieken die op de Sint Jozefschool worden ingezet hebben veelal een preventieve werking, ter voorkoming van pestgedrag. Daarnaast hanteren we **een pestprotocol** en **een schorsings-en verwijderingsprocedure**.

De sociaal-emotionele ontwikkeling is zoals genoemd een gezamenlijk leerproces van kinderen onderling. Kinderen, die elkaar op allerlei manieren beïnvloeden. Onze visie is dat alle kinderen betrokken zijn bij deze interactie en dat ieder zijn/haar eigen rol hierin heeft. Een kind leert weerbaarder te worden wanneer het deelgenoot is bij het oplossen van conflicten. Het speciale kind leert door groepsgenoten hoe het hoort en de groepsgenoten kunnen hier ondersteuning in bieden. Deze voorbereiding op het vervolgonderwijs en de maatschappij met alle sociale diversiteit neemt in de basisschool een belangrijke plaats in. Op de St Jozefschool hebben wij als team een **breed pedagogisch handelingsrepertoire** tot onze beschikking waarmee we de sociaal-emotionele ontwikkeling ondersteunen en bevorderen en waarmee we preventief en direct kunnen inspelen op ongewenst gedrag, dat de sociale veiligheid benadeelt.

1.1 De gouden Weken

Ieder schooljaar wordt gestart met de Gouden Weken. Dat is de eerste periode tussen de zomervakantie en de herfstvakantie waarin er uitgebreid aandacht besteed wordt aan het groepsvormingsproces in de groepen. Iedere groep moet zich na een periode van vakantie zich weer gaan vormen. Kinderen zoeken weer hun 'plek' en 'rol' in de groep. Het is van wezenlijk belang dat alle kinderen zich prettig en veilig voelen in de groep en dat er een positieve groeps sfeer ontstaat. De leerkrachten gebruiken hiervoor dagelijks diverse werkvormen, kennismakingsspellen en tussendoortjes om de groep goed te leren te kennen en kinderen elkaar onder-

ling ook. Na deze periode blijven de leerkrachten hier aandacht besteden middels lessen uit Goed Gedaan en andere materialen. Coöperatieve leerstrategieën hebben ook in deze periode een belangrijke rol. Leerkrachten zetten allerlei werkvormen in waardoor kinderen in wisselende samenstellingen activiteiten uitvoeren. Hieraan worden zowel sociale als cognitieve doelen gesteld.

1.2 Goed Gedaan

Goed Gedaan is een programma voor sociaal-emotionele ontwikkeling dat wij op de St. Jozefschool in alle groepen gebruiken. De schoolbrede, structurele aandacht voor sociaal-emotionele ontwikkeling draagt bij aan een prettig en veilig schoolklimaat en geeft kinderen een goede basis voor later. De methode biedt observatielijsten waarmee we de sociaal-emotionele ontwikkeling van individuele kinderen kunnen volgen. Het sociaal-emotionele klimaat in de groep wordt dan in kaart gebracht m.b.v. twee vragenlijsten: één voor de leerkracht en één voor de kinderen. Hieruit volgen suggesties voor aanpak (versterken en verbeteren) per ontwikkelgebied. Het gaat om de volgende 12 gebieden: *zelfkennis, relativeren, zelfvertrouwen, zelfbeheersing, bewust keuzes maken, verplaatsen in de anderen, omgaan met verschillen, rekening houden met anderen, weerbaarheid, samen spelen en werken, samen op internet en omgaan met media-informatie*. Het onderdeel ‘speciale kinderen erbij houden’ biedt tips en informatie ten aanzien van veelvoorkomende ontwikkelingsstoornissen, die een speciale aanpak van de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind op school vragen. Het onderdeel ‘problemen samen aanpakken’ biedt extra hulpmiddelen om gedragsproblemen van individuele kinderen op school duidelijk in kaart te brengen, meer inzicht te krijgen in factoren die dit gedrag beïnvloeden en alle partijen (school, kind, ouder) actief te betrekken bij het bedenken en uitvoeren van een handelingsplan om de situatie samen te verbeteren. Ouders worden geïnformeerd over deze groepslessen door de ouderbrief, die op de website bij de groep geplaatst wordt

1.3 Zien

Het pedagogisch expertsysteem ZIEN! is een instrument om de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen van groep 1 t/m groep 8 systematisch in kaart te brengen. Omschrijvingen als ‘storend gedrag’, ‘laagzelfbeeld’, ‘emotioneel labiel’, ‘samenspel onvoldoende’, ‘kan niet kiezen’, ‘slechte werkhouding’, ‘opstandig gedrag’, ‘niet zelfstandig’ kunnen worden gezien als symptomen. Het instrument ZIEN richt zich op categorieën die ons inzicht geven in de zorgvraag achter dit symptoomgedrag. In de signaleringslijst wordt gewerkt met stellingen die betrekking hebben op *betrokkenheid, welbevinden, sociaal initiatief, sociale flexibiliteit, sociale autonomie (eigenheid), impulsbeheersing en inlevingsvermogen*.

Deze zeven categorieën helpen ons om gedrag van kinderen én groepen te duiden en te begrijpen. Concrete doelen en handelingssuggesties per uitspraak helpen ons om een leerling of de groep gericht en planmatig te ondersteunen. Dit instrument is gelinkt aan de methode Goed Gedaan! En dat maakt dat er gestructureerd gehandeld kan worden wanneer één of meerdere categorieën individueel of in de groep extra ondersteuning behoeven.

1.4 Sociale vaardigheidstraining

Op school bieden we de kinderen in de onderbouw de Rots en Water training aan. In deze training komen situaties aan bod om te oefenen in het sociaal vaardig worden. In iedere les staat een thema centraal. Zo komen vragen als: vragen om mee te spelen, wat doe je als een ander kind onaardig 'nee' zegt, hoe geef je je grens aan en andere zaken aan bod. Rots en water kan worden herhaald in de hogere groepen. Daarnaast bekijken we afhankelijk van de groepssituatie of individuele situatie van kinderen wat er nodig is om sociaal weerbaar te worden, positieve contacten te leren leggen, grenzen te leren stellen etc...

2 Handelingsrepertoire van leerkrachten bij ongewenst gedrag

Leerkrachten hebben als professioneel opvoeder, naast bovengenoemde methodieken een scala aan interventiemogelijkheden tot zijn/haar beschikking om de sociale veiligheid te bevorderen. Onderstaande interventies behoren tot dit scala van handelingen ter voorkoming en ter verbetering van probleemgedrag:

2.1 Interventies: algemene strategieën bij probleemgedrag

- Een leeromgeving bieden, binnen de klas, waarin de leerling wordt uitgedaagd, structuur en steun krijgt, succeservaringen kan opdoen. Gewenst gedrag wordt positief bevestigd.
- Aanpassen van het onderwijsaanbod door het af te stemmen op de onderwijsbehoeften van de leerling (doelen, instructie, leertaken, opdrachten).
- Een hechte, persoonlijke, professionele relatie met de leerling tot stand brengen.
- Zelf een goed rolmodel zijn.
- Herinneren aan, bij voorkeur in overleg met de leerlingen, afgesproken regels, afspraken en grenzen betreffende het gewenste gedrag.
- Gewenst gedrag verlangen, grenzen stellen, consequent zijn, corrigeren zonder star te zijn.
- Adequaat feedback geven waarbij de leerling antwoord krijgt op: 'waar werk ik naartoe?' (het concrete doel); 'hoe doe ik het tot nu toe?'; en 'wat moet ik nog doen om dichterbij dit doel te komen?'
- Aanmoedigen of belonen van positief (verbeterd) gedrag.
- Uitzoeken welke factoren (leerling, leraar, taak, groepsgenoten, thuis) het problematische en het positieve gedrag beïnvloeden (veroorzaken, in standhouden, versterken of juist verminderen) en deze vertalen naar oplossingen en ernaar handelen.
- Met de leerling en de ouders de positieve ontwikkeling (sterke kanten) en de problemen van de leerling op school en thuis bespreken en deze informatie benutten bij de aanpak.
- Met de leerling en de ouders de problemen en sterke kanten van de leerling bespreken in het licht van diens toekomstperspectief. Hoe die te benutten, zodat het toekomstperspectief behaald kan worden (als jij ... wilt bereiken, dan moeten we ...).
- Gewenst gedrag gericht oefenen. Vaardigheden aanleren en hulp bieden om de leerling te leren het eigen gedrag te monitoren, te evalueren en te bekrachtigen ('self-management'-strategieën).
- Begeleiden van de leerling bij het krijgen van inzicht in de oorzaak en de betekenis van het problematische gedrag.

- De houding of overtuiging van de leerling veranderen door de voor- en nadelen van ander, positiever gedrag met de leerling te bespreken.
- Straffen als een pedagogische maatregel.
- Veranderen van de sociale omgeving van de leerling door de (sub)groepssamenstelling te wijzigen, de leerling een andere plaats te geven of andere aanpassingen in de klas te treffen.
- Reflecteren op het eigen denken en handelen van de leerkracht ten aanzien van het moeilijke gedrag van de leerling (of groep)

2.2 Interventies: specifieke strategieën bij hardnekkig probleemgedrag

- Rustig, empathisch en geduldig blijven om spanning te verminderen.
- Humor gebruiken of een afleidende opmerking maken om spanning te verminderen.
- Door fysieke nabijheid, oogcontact, gebaren, stemgebruik het gedrag van de leerling nauwlettend volgen en bijsturen.
- Minimaal interveniëren door reacties even op te schorten of het gedrag eventjes te negeren.
- Doelbewust negeren van ongewenst gedrag met het oog op het uitdoven ervan.
- Time-out-aanpak hanteren, waardoor de leerling kan kalmeren en niet meer de gelegenheid krijgt om het gedrag te vertonen en er, door de aandacht van anderen, voor beloond wordt.
- Time-out-aanpak hanteren om zowel de leerling als de leraar de gelegenheid te bieden hun rol bij de probleemsituatie te heroverwegen en er in gezamenlijk overleg conclusies uit te trekken.
- De leerling laten ondersteunen door de groep, een deel van de groep of buddy's bij de aanpak van het probleem.
- Hanteren van gedragscontracten op individueel en/of groepsniveau, waarin het gewenste gedrag, wederzijdse afspraken en beloningen (beloningssysteem) bij verbeterd gedrag zijn vastgelegd.
- Werken met schrijfstraffen.
- Bij een gedragscorrectie individueel met de leerling praten, de groep niet laten 'meegenieten'.
- Ervoor zorgen dat de rest van de groep niet lijdt onder het probleemgedrag.
- Een speciale taak geven om spanning te verminderen of om gezichtsverlies te besparen.
- Werken met voordoen en nadoen van gedragingen, goede en foute voorbeelden, gewenst gedrag gericht oefenen in de vorm van een rollenspel.
- De leerling leren om mislukkingen of teleurstellingen niet als een catastrofe te zien, leren relativeren.
- Actief luisteren, geven van ik-boodschappen of onderhandelen over oplossingen.
- De leerling helpen om het probleemgedrag te herkennen, verantwoordelijkheid ervoor te nemen en zich te committeren aan een verbeterplan.
- Samenwerken met ouders om het probleem aan te pakken door samen een analyse te maken, concrete doelen te bepalen, onderwijsbehoeften te formuleren en van elkaars oplossingen te profiteren.

- Aangeven aan de ouders welke bijdrage er (ook) van hen (hun opvoeding) verwacht wordt, zodat hun kind goed kan functioneren op school.
- Zich informeren via artikelen, boeken en andere bronnen over de achtergronden van gedragsproblemen en de aanpak ervan in de klas, de school en de jeugdzorg (jeugdhulpverlening en jeugdbescherming) en de jeugd geestelijke gezondheidszorg (Jeugd GGZ).
- Advies en steun vragen aan collega-leraren en directie.
- Advies en steun vragen aan interne deskundigen.
- Advies en steun vragen aan externe deskundigen.

3 Pesten

3.1 Vooraf

Alle scholen kunnen geconfronteerd worden met het probleem van pestgedrag van kinderen onderling. Dit probleem heeft zeer grote invloed voor het gepeste kind. Uit onderzoek blijkt dat het gepeste kind, de pesters en de meelopers in pestgedrag allen een belangrijke rol spelen bij het in stand houden van het gedrag. Wij vinden het belangrijk aan te geven dat pesten niet kan, pijn doet en verregaande negatieve gevolgen kan hebben voor het welzijn en de ontwikkeling van het gepeste kind. Pesten is een groepsprobleem. Daarom is het van belang dat het probleem in de hele groep wordt aangepakt. Elk kind kan slachtoffer worden, maar ook elk kind kan een pester zijn.

3.2 Voorwaarden

Pesten moet als een probleem gezien worden door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de meelopers), leerkrachten en ouders. De school moet pestproblemen proberen te voorkomen. Los van of pesten wel of niet aan de orde is, vinden wij dat het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar moet zijn.

3.3 Plagen of Pesten

Het is plagen als de kinderen aan elkaar gewaagd zijn: de ene keer doet de een iets onaardigs, een volgende keer is het de ander. Het is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit bedreigend. Er is geen verliezer of winnaar. Vaak gaat het om een lolletje. Het kind is in staat zichzelf te verdedigen en loopt geen blijvende schade op. Bij pesten wordt een slachtoffer uitgezocht om de baas over te spelen op een bedreigende manier. Bij pesten wordt er gescholden, geslagen, geschopt, geroddeld, iemand wordt genegeerd, spullen worden gestolen of verstoofd of iemand wordt buitengesloten. De pestkop misbruikt zijn macht. Vaak is er een groepje meelopers rondom een pester.

3.4 Digitaal pesten

We zien digitaal pesten op steeds meer manieren voorkomen. Pesten via e-mail, het zonder toestemming plaatsen van intieme of gemanipuleerde foto's op internet, bedreigingen per sms. Dit zijn enkele voorbeelden van digitaal pestgedrag. Kenmerkend voor deze nieuwe vorm van pesten is dat het vrijwel onzichtbaar blijft voor volwassenen. Digitaal pesten onttrekt zich nog meer dan het traditionele pesten aan de waarneming van school en ouders. Digitaal pesten kan anoniem gebeuren en is venijnig vanwege de anonimiteit, het ontbreken van getuigen en de

soms verregaande consequenties. Het slachtoffer voelt zich machteloos en angstig. De school wordt ook vaak geconfronteerd met de consequenties van dit digitaal pesten. De leerlingen vechten het de volgende dag met woorden of zelfs met fysiek geweld op school uit, of durven juist niet meer naar school te gaan. Een grote groep leerlingen van het basis en secundair (voortgezet onderwijs) is slachtoffer van digitaal pesten (19-40 % naargelang de verschillende onderzoeken). De meeste leerlingen (80%) vertellen het niet aan hun leerkrachten als ze digitaal worden gepest. Hierdoor wordt het probleem onderschat of niet opgemerkt door de omgeving.

3.5 Oorzaken

Pesten heeft altijd meer dan één oorzaak. Een kind wordt niet alleen gepest omdat het een eigenschap heeft die de ander niet aanstaat. Bijvoorbeeld een uiterlijk kenmerk (rood haar) of specifiek gedrag (vaak huilen). Pestproblemen kunnen voorkomen wanneer ongunstige omstandigheden -een onprettige sfeer in de groep, rivaliteit op het schoolplein- de onderlinge verhoudingen onveilig maken en intolerantie in de hand werken. Het heeft weinig zin om het kind in een andere groep te zetten of de pester te verwijderen. Het vereist een groepsaanpak om het probleem op te lossen.

3.6 Hoe herken je een leerling die gepest wordt?

Kinderen kunnen gepest worden in die situaties waarin pestkoppen de kans krijgen om een slachtoffer te maken. Er zijn kinderen die een grotere kans lopen om gepest te worden dan andere kinderen. Dat kan soms samenhangen met uiterlijk, maar veel vaker heeft het te maken met hun gedrag, gevoelens en de manier waarop zij zich uiten. Veel kinderen die gepest worden hebben moeite zichzelf te verdedigen, durven niets te zeggen en zijn bang om uitgelachen te worden. Vaak zondert zo'n kind zich af.

Samengevat:

- Deze kinderen zijn vaak angstiger en meer onzeker dan andere kinderen.
- Ze horen niet tot de sterksten.
- Ze trekken zich terug
- Ze hebben een negatief zelfbeeld.
- Ze zijn vaker eenzaam, hebben geen enkele vriend of vriendin.
- Leerprestaties kunnen slechter zijn dan verwacht.
- Ze kunnen moeilijk voor zichzelf opkomen.

3.7 Hoe herken je een pester?

Pesters zijn vaak de sterksten van de groep. Ze gedragen zich agressiever en reageren eerder met losse handen dan de andere kinderen. Ze zijn populair in de groep. Ze dwingen hun populariteit af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven of door stoer gedrag. Ze nemen het initiatief om de regels te overtreden. Doorgaans voelen ze zich niet schuldig over hun pestgedrag. Soms is een pestkop een kind dat zelf ook gepest wordt of werd. Er zijn ook stille pesters. Dit pestgedrag gebeurt stiekem en is moeilijk zichtbaar. Ook stille pesters hebben meelopers. Om stille pesters te herkennen is het van groot belang dat de leerkracht een goede relatie heeft met de kinderen.

Samengevat:

- Deze kinderen zijn vaak de sterksten van de groep.
- Ze hebben er vaak behoefte aan anderen hun macht te tonen.
- Ze zijn doorgaans tegendraads en opstandig.
- Ze gedragen zich agressief.
- Ze komen zelfverzekerd over.
- Ze zijn meestal populair bij een kleine groep kinderen.
- Ze voelen zich meestal niet schuldig.
- Stille pesters pesten stiekem en dat is weinig zichtbaar.

3.8 Hoe herken je een meeloper?

De kenmerken van een meeloper zijn niet zo duidelijk aan te geven. Het gaat vaak om kinderen die met pesters meedoen omdat ze bang zijn zelf slachtoffer te worden. Het kan ook zijn dat ze het gedrag stoer en interessant vinden. Zij nemen niet het initiatief tot pesten. Ze voelen zich, doordat het in groepsverband gebeurt, minder verantwoordelijk voor het pesten en voelen zich minder schuldig.

3.9 Ouders betrekken bij het probleem van pesten

Een gesprek met de ouders vindt plaats wanneer alle interne oplossingen geen resultaat hebben geboekt en de school al het mogelijke heeft gedaan om het pestgedrag te stoppen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde te maken aan het pestgedrag.

De leerkracht en de ouders

- De leerkracht heeft een gesprek met de ouders van het gepeste kind.
- De leerkracht heeft een gesprek met de ouders van het pestende kind.
- In deze gesprekken worden de ouders op de hoogte gebracht van het probleem en probeert de leerkracht meer inzicht te krijgen in de situatie.
- In een vervolggesprek met de ouders van de direct betrokken leerlingen wordt een plan van aanpak besproken.

Ouders van het gepeste kind

- Als ouders de indruk hebben dat hun kind gepest wordt, nemen zij het probleem serieus.
- De ouders luisteren zo objectief mogelijk naar de verhalen van hun kind, maar nemen stelling tegen het pesten.
- De ouders nemen contact op met de groepsleerkracht, stellen hem op de hoogte en luisteren naar zijn verhaal.
- Indien er sprake is van een ernstige peestsituatie, stellen ouders zich terughoudend op in het zelf oplossen van de problemen in rechtstreeks contact met de betrokken ouders en hun kinderen.
- De ouders verlenen hun medewerking aan een door de leerkracht voorgesteld overleg en/of plan van aanpak.

Ouders van het pestende kind

1. Als de ouders vernemen dat hun kind pest, nemen zij het probleem serieus.

2. De ouders luisteren zo objectief mogelijk naar de verhalen van hun kind, maar nemen stelling tegen het pesten.
3. De ouders geven hun bevindingen door aan de groepsleerkracht en werken mee aan het plan van aanpak dat door de leerkracht wordt voorgelegd.

Ouders van de meelopers

- Als de ouders horen over het pestgedrag nemen ze het probleem serieus.
- De ouders luisteren zo objectief mogelijk naar de verhalen van hun kind en proberen inzicht te krijgen in de aard en omvang van het probleem.
- De ouders nemen stelling tegen het pesten.
- De ouders geven in overleg hun bevindingen door aan de groepsleerkracht.

Voor alle betrokken ouders geldt:

De ouders nemen altijd in eerste instantie contact op met de groepsleerkracht. Als zij zich om welke reden dan ook niet willen wenden tot de groepsleerkracht, dan nemen zij contact op met de directie.

3.10 Speciale aanpak bijzondere situaties

In iedere groep zit wel een kind, dat een bijzondere aanpak nodig heeft op het gebied van omgaan met elkaar. Gedragsproblemen, die hieruit kunnen ontstaan, zijn vaak een resultaat van interacties tussen leerlingen, de thuissituatie en de verschillende aspecten van de schoolomgeving. Voor dit kind worden naast het gewone groepsgebeuren (schoolcontext) aparte doelen opgesteld in samenspraak met de Intern Begeleiding en de ouders. Dit kan uitmonden in het opstellen van een handelingsplan. Ook hierbij komen groepsaspecten aan de orde. Bij die aanpak ligt de nadruk op de relatie tussen de leerkracht en de leerlingen en de situatie (schoolcontext) waarin het gedragsprobleem zich voordoet. Er worden hulpzinnen geformuleerd.

Bijvoorbeeld:

Dit kind heeft een leerkracht nodig,

- die situaties creëert waarin zijn/haar sterke kanten naar voren komen;
- die het kind succes laat behalen;
- die rekening houdt met zijn/haar karakter;
- die structuur in de groep geeft;
- die een doelgerichte aanpak heeft op het groepsgebeuren.
- etc.

Dit kind heeft een directeur nodig,

- die de rust in de groep door aanwezigheid in het klaslokaal waarborgt;
- die een luisterend oor heeft en gesprekken met het kind aangaat;
- die de achterwacht functie heeft;
- die optreedt bij escalatie.
- etc

Dit kind heeft feedback nodig,

- die consequent is en direct op het gewenste gedrag volgt, door het concrete gedrag te benoemen met het positieve effect.

Dit kind heeft groepsgenoten nodig,

- die het kind laten zien en vertellen hoe je kunt samenwerken op een prettige manier;
- die accepteren dat hij/zij anders reageert in onverwachte situaties;
- die hem/haar vragen mee te spelen in de pauze;
- die zijn/haar clowneske gedrag negeren en er niet om lachen;
- die hem/haar niet uitdagen;
- etc.

Het is tevens mogelijk dat een kind een aparte status heeft, waarvan de leerkrachten op de hoogte zijn, die handelend kunnen optreden. Pleinwachten worden door de leerkracht geïnformeerd over dit kind en worden geacht bij bijzonderheden meteen de leerkracht te waarschuwen.

3.11 Advies externe trainingen

In ernstige gevallen wordt geadviseerd externe deskundigheid in te schakelen en het kind aan een externe sociale vaardigheidstraining mee te laten doen.

3.12 Achterwacht

De directeur of bij afwezigheid een andere leerkracht fungeert als **achterwacht**. Het kan voorkomen dat het in de groep met een individueel kind enig moment even niet goed gaat. Dit kan een onderling conflict tussen kinderen zijn of een lastige situatie met de leerkracht. De emotie heeft te veel de overhand genomen waardoor het kind bij de achterwacht een time-out nodig heeft.

3.13 Bevoegd gezag

Het is mogelijk dat de Asko, het bestuur van de St. Jozefschool, als mediator optreedt of een externe mediator vraagt namens het bestuur om tussen de conflicterende partijen op te treden.

4 Overzicht van handelingsrepertoire

Op de St. Jozefschool hebben wij, zoals boven is beschreven, een breed handelingsrepertoire om te zorgen voor een veilige groepssfeer en ter preventie van pest- en ander ongewenst gedrag. Indien er gepest wordt, zijn er ook duidelijke afspraken en interventies aanwezig die nageleefd worden.

- Er zijn specifieke klassenregels
- Er zijn algemene regels voor gedrag in de klas en op het plein.
- Er is een stop-hou-op stappenplan.
- Er is een speciale aanpak voor kinderen met een andere behoefte
- We hanteren het OEPS-blad, wanneer kinderen de afgesproken regels overtreden ter reflectie.
- We hanteren een protocol ‘Grensoverschrijdend gedrag’ (zie hfd 5)
- Er vinden zo nodig gesprekken met ouders plaats.
- We geven advies voor externe trainingen (sova-training).
- Zo nodig wordt de directie ingelicht.
- Er is een achterwachtprocedure als dat het nodig is.
- We hanteren de wettelijke regelgeving omtrent schorsing en verwijdering.

- Het bevoegd gezag wordt ingelicht en gevraagd op te treden.

4.1 Specifieke klassenregels

In de groepen worden ieder nieuw schooljaar samen met de kinderen gedragsregels opgesteld. De kinderen worden gevraagd zich hieraan te committeren. In de bovenbouw en middenbouw gaat dat bijvoorbeeld door het ondertekenen van een contract en in de onderbouw kan dat door de handtekening in de vorm van een hand te zetten. Dit verhoogt de verbondenheid met de regels en afspraken.

4.1.1 Regels in de onderbouw

De onderbouw gebruikt voor de kleuters 5 gedragsregels. Deze regels worden ondersteund door pictogrammen en praatwolkjes, die aan de muur van het lokaal komen te hangen gedurende de eerste weken na de grote vakantie. Eén regel per keer wordt inge oefend met voorbeeldgedrag, spelletjes en verhalen, zodat de kleuters de regels kunnen memoriseren.

- Wees lief, aardig en behulpzaam voor elkaar.
- Als je verdrietig bent of boos, ga dan naar de juf en probeer het haar te vertellen.
- Wat jezelf niet prettig vindt, doe dat ook niet bij een ander.
- Je bent op school om met elkaar en van elkaar te leren.
- Wees zuinig op en voorzichtig met de spullen van jezelf en van een ander..

4.1.2 Regels in de middenbouw en bovenbouw

1. Ik kom op tijd in de klas.
2. Ik ga met andere kinderen om, zoals ik wil dat ze met mij omgaan.
3. Ik gebruik spullen van een ander alleen met toestemming en ga daar voorzichtig mee om.
4. In de klas en in school loop ik rustig.
5. Ik ben aardig en behulpzaam.
6. Als een ander praat ben ik stil en laat ik diegene uitpraten.

4.1.3 Regels op het plein

1. Ik speel samen met anderen. Schoppen en slaan horen daar niet bij.
2. Ik ben voorzichtig met de spullen en de kleding van een ander.
3. Ruzies probeer ik zelf op te lossen. Ik ga naar de pleinwacht wanneer dit niet lukt.
4. Als ik wil dat kinderen stoppen met een voor mij vervelend spel, dan zeg ik duidelijk: Ho stop, ik vind het niet meer leuk. (zie hieronder)
5. We voetballen met een zachte bal.
6. Wil ik naar binnen, dan vraag ik het eerst.
7. Ik respecteer het spel van een ander en verstoort het niet.

4.1.4 Stop-hou-op

De kinderen leren de **STOP-HOU-OP ik vind het niet meer leuk** zin en Hand houding of **HOU-OP, dit wil ik niet** zin. En bij herhaling **STOP HOU OP, anders ga ik naar de juf** zin. Tijdens de les kan dit spel (komt ook terug in de lessen van Goed Gedaan) met behulp van een rollenspel geoefend worden. Leerkrachten en pleinwachten zijn hiervan op de hoogte en kunnen tijdens de observatie hierop reageren en eventueel voorkomen dat de situatie uit de hand loopt.

4.2 Oepsblad als reflectie instrument

Het doel van het Oepsblad is kinderen er op kalme wijze aan helpen herinneren dat er regels en afspraken zijn op school, waaraan iedereen zich moet houden. Het maakt niet uit op welke plek je bent in en rond school en ook niet met wie (kinderen of volwassenen) je te maken hebt. Je hebt zelf met de regels en afspraken ingestemd, maar het kan altijd een keer gebeuren dat je door omstandigheden de regel niet hebt kunnen toepassen. Dan kan er een Oepsblad, 'het ging even mis', uitgedeeld worden. Het kind tekent of beschrijft de situatie waarin en waarom de regel is overtreden. Het kind geeft ook aan hoe hij/zij het gedrag wil gaan verbeteren, de situatie op wil lossen en hoe het anders opgelost had kunnen worden.

Een voorbeeld: consequent de orde in de klas verstoren is van een andere orde dan iemand bewust een flinke trap geven. Een

Oepsblad is bedoeld om kinderen te laten nadenken over de situatie en eigen gedrag hierin. Een eerste keer is niet altijd nodig om met ouders te bespreken. Bij 3 Oepsbladen in een bepaalde periode, waarbij het een patroon in gedrag lijkt te worden, neemt de groepsleerkracht contact met de ouders op om het gedrag te bespreken.

5 Protocol Grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag is gedrag dat bewust kwetsend is en/ of in strijd is met onze kernwaarden. Het bewust vernielen van materialen, het uitschelden van een leerkracht / medeleerling of fysiek geweld bij anderen zijn duidelijke voorbeelden.

De leerkracht beslist in overleg met een collega of er sprake is van grensoverschrijdend gedrag bij een leerling. Je toetst de situatie altijd bij een tweede volwassene en handelt daarna. Leerkracht maakt een aantekening in ParnasSys in een notitie bij het kind met als onderwerp: "Dit kan niet" en stelt kind en ouders op de hoogte.

5.1.1 Instrumenten om in te zetten

We hebben diverse instrumenten tot onze beschikking. Denk aan bijv.:

- Individueel gesprek met betreffende leerkracht, schoolleiding, contactpersoon of een ander persoon in school
- Oepsbladen als reflectie instrument bij lichte overtredingen
- 'Dit kan niet'- blad als reflectie instrument/maatregel bij grensoverschrijdende situaties
- Oplossingsgerichte gesprekken tussen betrokkenen
- Ondersteuningsmogelijkheden van interne gedrags- en onderwijsondersteuner
- Time –out maatregel
- Stappenplan grensoverschrijdend gedrag

5.1.2 Stappenplan bij grensoverschrijdend gedrag (dit gaat te ver)

1. *Eerste overtreding*
  - aantekening in “Dit kan niet” notitie in ParnasSys;
  - ouders worden door de leerkracht gebeld; (afhankelijk van situatie nodigt leerkracht ouders uit voor gesprek)
  - schoolleiding wordt op de hoogte gebracht;
  - de leerkracht bedenkt een passende straf in de groep (soms is het gegeven dat de 1^e aantekening is gemaakt voldoende straf);
  - leerling vult een ‘dit kan niet’ blad in en leerkracht bewaart dit blad in klassenmap;
2. *Tweede overtreding* binnen 8 lesweken na 1^e overtreding
  - aantekening in “Dit kan niet” notitie in ParnasSys;
  - de leerkracht belt de ouders en nodigt ze uit voor een gesprek;
  - schoolleiding wordt op de hoogte gebracht;
  - ½ dag in andere groep met eigen werk;
  - leerling vult ‘dit kan niet’ blad 2 in;
3. *Derde overtreding* binnen 8 lesweken na 2^e overtreding
  - aantekening in “Dit kan niet” notitie in ParnasSys in;
  - de leerkracht nodigt ouders uit voor een gesprek waarbij de Intern Begeleider aanwezig is; uitnodiging ouders door Intern Begeleider en leerkracht;
  - 1 dag in andere groep met eigen werk;
  - leerling vult ‘dit kan niet’ blad 3 in;
4. *Vierde overtreding* binnen 8 lesweken na 3^e aantekening
  - aantekening in “Dit kan niet” notitie;
  - uitnodiging ouders door directeur en Intern Begeleider;
  - 3 dagen in andere groep met eigen werk;
  - schriftelijke mededeling dat een 5^e overtreding binnen 8 lesweken in schorsing resulteert;
  - school bespreekt met ouders over welke instantie betrokken kan of moet worden (OKI, Leerplichtambtenaar, Veilig Thuis) (deze stap kan eerder ter sprake komen)
  - leerling vult ‘dit kan niet’ blad 4 in;
5. *Vijfde overtreding* binnen 8 lesweken na 4^e aantekening
  - aantekening in “Dit kan niet” notitie,
  - uitnodiging ouders door directeur; schorsing en aantal dagen (directie bepaalt in overleg met leerkracht) in andere groep met eigen werk.

N.B. Bij ernstig grensoverschrijdend gedrag (dit ter beoordeling van de directie en betreffende leerkracht) treedt direct stap 4 in werking.

- Na 8 lesweken vervalt de 1^e overtreding, is lei schoon;
- Na 8 lesweken vervalt de 2^e overtreding, is lei schoon;
- Na 8 lesweken vervalt de 3^e overtreding, is lei schoon;
- Na 8 lesweken vervalt de 4^e overtreding, is lei schoon;
- Na de zomervakantie begint een leerling in principe met een ‘schone’ lei bij een eerste of tweede overtreding. Bij een derde overtreding vindt een startgesprek plaats met ouders, leerkracht en kind

- Als uiterste maatregel, indien ongewenst gedrag continueert en leerling niet meer te handhaven is, kan deze definitief van school verwijderd (hoofdstuk 5) worden.

6 Wettelijke regelgeving omtrent schorsing en verwijdering

6.1 Wanneer is schorsing mogelijk?

Schorsing is mogelijk als een leerling zich bij herhaling ernstig misdraagt. Wanneer alle bovenstaande interventies niet geresulteerd hebben in afname van het gedrag en wanneer er sprake is van onverantwoorde situaties voor zowel het kind als de directe omgeving; wanneer er onveilige situaties ontstaan in de klas waarop een leerkracht niet kan anticiperen. Het kan mogelijk zijn dat er ondanks signalen en het volgens het protocol toegepaste beleid er toch een zeer onveilige situatie is ontstaan door een onvoorspelbare uitbarsting van geweld. In het onderwijs wordt gewerkt met kinderen en het gevolg is dat deze situatie mogelijk kan plaatsvinden. Dit gegeven (het kan gebeuren) ontslaat ons niet van de verplichting en verantwoording voor alle kinderen, ook voor het met kind met ongewenst gedrag, de volledige procedure te volgen. Schorsing is niet wettelijk geregeld, maar als school dien je te voldoen aan de voorwaarden voor verwijdering. De schorsing dient als waarschuwing dat bij de voortgang van dit wangedrag definitieve verwijdering zal volgen. De directeur zal voorafgaand aan de schorsing overleg hebben en advies inwinnen bij het bevoegd gezag bij monde van de regio-manager en de jurist van het ASKO.

6.2 Artikel 40 lid 5

Artikel 40 lid 5 van de wet op het primair onderwijs (WPO): “Voordat wordt besloten tot verwijdering **hoort het bevoegd gezag de betrokken groepsleraar**.

Definitieve verwijdering van een leerling vindt niet plaats dan nadat het bevoegd gezag ervoor heeft zorggedragen dat een andere school, een school voor speciaal onderwijs, een school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs of een instelling voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs bereid is de leerling toe te laten. Indien **aantoonbaar gedurende 8 weken** zonder succes is gezocht naar een zodanige school of instelling waarnaar kan worden verwezen, kan in afwijking van de vorige volzin tot definitieve verwijdering worden overgegaan.”

Artikel 63 WPO wordt in **lid 2** het volgende bepaald: “Indien het bevoegd gezag van een bijzondere school op grond van artikel 40 een leerling verwijderd, deelt het de beslissing daartoe, schriftelijk en met redenen omkleedt, mede door toezending of uitreiking aan de ouders.

Daarbij wordt tevens de inhoud van het bepaalde in het derde lid, eerste volzin, vermeld.

Voordat het bevoegd gezag van een bijzondere school op grond van dat artikellid beslist tot verwijdering van een leerling, **hoort het de ouders** van de leerling, onverminderd het bepaalde in dat artikellid. Het bevoegd gezag neemt de beslissing, bedoeld in de eerste volzin, zo spoedig mogelijk, met dien verstande dat de beslissing over de toelating van een leerling voor wie een leerlinggebonden budget beschikbaar is uiterlijk drie maanden na ontvangst van het verzoek tot toelating wordt genomen.

Lid 3 Binnen 6 weken na de mededeling, bedoeld in het tweede lid, kunnen de ouders **bij het bevoegd gezag schriftelijk hun bezwaren** kenbaar maken tegen de beslissing. Het bevoegd gezag beslist binnen 4 weken na ontvangst van de bezwaren. Alvorens te beslissen hoort het bevoegd gezag de ouders.

6.3 De ASKO

Het bevoegd gezag, de ASKO, zal conform de regelgeving, namens de St. Jozefschool optreden. De regiomanager en de juridische afdeling zullen samen met de directie als afvaardiging van het bestuur handelen en de procedure in gang zetten. De vastgestelde klachtenprocedure (vermeld in de schoolgids) kan hierbij betrokken worden.

7 Bijlagen

7.2 Oepsblad, dat ging even mis...

Naam		Naam leerkracht	
Groep		Datum	

2. Wat is er gebeurd? 2. Welke regel heb ik niet nageleefd? 3. Hoe ga ik het oplossen?

2. Hoe had ik het anders kunnen doen? 2. Hoe doe ik het de volgende keer?

Handtekening leerling	Handtekening leerkracht

7.4 'Dit kan niet' notitie voor in ParnasSys

Dit formulier is een voorbeeld zoals een incident wordt geregistreerd in ParnasSys. De leerkracht vult deze kopjes in.

Betreft leerling: _____ Groep: _____ Leerkracht:
_____

Overtreding 1, 2, 3, 4, 5 (omcirkelen)

Omschrijving 'gedrag dat niet kan' en maatregel (zie bovenstaande sancties)

Datum: _____

Betrokken leerkracht heeft:

- Met ouders gecommuniceerd middels telefonisch gesprek/mail/persoonlijk gesprek n.a.v. gedrag dat niet kan
- Schoolleiding op de hoogte gebracht

7.5 Grensoverschrijdend gedrag: ik heb me niet aan de regels gehouden!

Dit is een instrument dat de leerkracht kan inzetten indien wenselijk/nodig.

Dit formulier is dan gekoppeld aan het Dit kan niet-blad en wordt toegevoegd aan het leerlingdossier in ParnasSys.

<p>Uw kind is betrokken geweest bij onderstaand voorval. De school vindt het belangrijk om u hiervan op de hoogte te brengen, zodat u weet wat zich heeft afgespeeld en wat de leerkracht hierover met uw kind heeft afgesproken. We verzoeken u het origineel van dit verslag, binnen twee dagen ondertekend terug te geven aan de leerkracht. De kopie mag u zelf behouden.</p>		
Naam leerkracht:	Groep:	
Naam leerling:	Datum:	
<p>Korte omschrijving van het voorval:</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
<p>De volgende afspraken zijn gemaakt:</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
<p>☐ De leerkracht heeft telefonisch contact met u opgenomen</p>		
<p>☐ De leerkracht heeft hierover geen contact met u opgenomen. Mocht u het nodig vinden om met hem/haar contact op te nemen, dan kunt u na schooltijd bellen voor een afspraak.</p>		
<p>Opmerkingen ouder/verzorger:</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
Handtekening Leerkracht:	Handtekening directeur/adjunct-directeur:	Handtekening ouder/verzorger:

